



**provincie  
groningen**

**uitvoeringsprogramma  
leefbaarheid  
provincie groningen**

**2016-2020**

**UITVOERINGSPROGRAMMA  
LEEFBAARHEID PROVINCIE GRONINGEN**

**2016 - 2020**

**MEI 2016**

### Een woord vooraf

Bij het aantreden van het nieuwe College van Gedeputeerde Staten in 2015 hebben we leefbaarheid benoemd als een van de centrale thema's. Het is het eerste inhoudelijke onderwerp dat we in ons akkoord hebben benoemd, na de bestuursstijl die we als College willen hanteren. Een breed onderwerp, zoveel is duidelijk – met dwarsverbanden naar wonen, gaswinning, energie, duurzaamheid, zorg, sociale agenda en cultuur en sport. Op al deze terreinen zijn investeringen nodig om onze provincie aantrekkelijk te houden en hier goed te kunnen leven, wonen en werken.

In het Collegeakkoord hebben we aangegeven dat de provincie hier een actieve rol in wil spelen en dat we hier zowel bestaand als nieuw beleid voor willen inzetten. Met het voorliggende Uitvoeringsprogramma komen we die belofte na en vullen deze meer gedetailleerd in. We hebben de afgelopen jaren al de nodige programma's en instrumenten ontwikkeld en daar gaan we ook in deze periode volop mee door. Tegelijkertijd zien we dat de druk op de leefbaarheid toeneemt. Door de gevolgen van de gaswinning en de bevolkingsdaling en allerlei andere ontwikkelingen die daardoor in gang worden gezet: van het verdwijnen van voorzieningen tot en met de vereenzaming van ouderen in onze dorpen. Daarom heeft dit College besloten 47 miljoen euro te investeren in leefbaarheid, bovenop het bestaande beleid.

Kijkend naar wat er al gebeurt in de provincie – ook door onze partners zoals de gemeenten – hebben we dit Uitvoeringsprogramma gemaakt. We investeren met subsidies in gebieden, gebouwen en bewonersinitiatieven, omdat wij menen dat hier momenteel grote behoefte aan bestaat. Dat geldt ook voor de fondsen die we gaan inzetten: het accommodatiefonds voor (sport)voorzieningen en dorpshuizen en het maatschappelijk investeringsfonds. Met dit 'aanjaaggeld' kunnen goede initiatieven verder gebracht worden.

Wij hebben deze programmaopzet gemaakt, maar de verdere invulling vindt nadrukkelijk plaats met de mensen in onze provincie. Met de gemeenten, onze inwoners en ondernemers, iedereen die in zijn of haar werk met leefbaarheid bezig is. Wat een gebied leefbaar maakt, bepalen wij namelijk niet vanuit het provinciehuis. Ons idee van leefbaarheid is dat mensen zelf aangeven wat zij belangrijk vinden. Dat proberen wij als provincie te ondersteunen, samen met onze gemeenten, in vol vertrouwen. Laten we het zó organiseren dat mensen zelf hun leefomgeving en hun toekomst kunnen vormgeven!

Namens het College van Gedeputeerde Staten van Groningen,

Eelco Eikenaar, gedeputeerde Leefbaarheid

## Inhoudsopgave

<b>Een woord vooraf</b> .....	<b>3</b>
<b>1. Inleiding: het waarom, wat en hoe</b> .....	<b>7</b>
1.1 Het programma: waarom als provincie investeren in leefbaarheid? .....	7
1.2 De opzet voor het programma: de basis voor de komende tijd .....	7
1.3 De invulling van het programma: met onze inwoners samen .....	8
1.4 De opbouw van het programma: subsidies en fondsen .....	8
1.5 De subsidies: drie onderdelen .....	8
1.6 De fondsen: het aanjaag-geld .....	9
1.7 Raakvlakken met provinciale beleidsterreinen .....	10
1.8 De aanpak: hoe nu verder? .....	11
1.9 Leeswijzer: de opbouw van het Uitvoeringsprogramma .....	11
<b>2. De onderdelen van het programma</b> .....	<b>13</b>
Onderdeel 1 Gebiedsgerichte aanpak .....	13
Onderdeel 2 Locatiegerichte aanpak .....	17
2a Voorzieningen op peil .....	17
2b Transitiefonds Particuliere Woningvoorraad .....	21
Onderdeel 3 Bewonersinitiatieven .....	25
<b>3. Monitoring en evaluatie</b> .....	<b>27</b>
3.1 Inleiding .....	27
3.2 Aanpak .....	27
<b>4. Communicatie</b> .....	<b>29</b>
4.1 Inleiding .....	29
4.2 Doelstellingen .....	29
4.3 Doelgroepen .....	29
4.4 Middelen en media .....	29
Colofon .....	30

## HOOFDSTUK 1

## Inleiding: het waarom, wat en hoe

**1.1 Het programma: waarom als provincie investeren in leefbaarheid?**

Groningen is een mooie provincie. Landschap en historie hebben de Groningers gevormd: nuchtere aanpakkers, met een mentaliteit van 'doe maar gewoon'. Sociaal, warm en betrokken. Trots op de provincie en bereid zich daar voor in te zetten. Met als motto: 'Kop d'r veur'. De Groninger dorpen zijn kleine, hechte gemeenschappen, waar bewoners zich inzetten voor elkaar en voor een actief dorpsleven.

Met elkaar willen wij dit bijzondere gebied leefbaar houden, voor de mensen van nu en later. Leefbaarheid is een begrip waar veel onder valt, maar uiteindelijk betekent het dat we hier goed kunnen leven, nu en later. Wat dat 'goed' precies is, dat bepalen onze inwoners zelf. Velen leveren hier nu al een bijdrage aan, klein of wat groter – en alles telt mee. We zien elke dag om ons heen hoe Groningers bezig zijn met de kwaliteit van leven in hun eigen lokale omgeving. Daar komen allerlei goede initiatieven en projecten uit voort. Van inwoners, gemeenten, maatschappelijke organisaties, ondernemers en anderen. Bij elkaar opgeteld, vormt al deze energie de basis voor een samenleving waarin we naar elkaar omkijken en iedereen erbij hoort.

Ook de provincie Groningen levert hier een bijdrage aan, vanuit haar eigen rol en verantwoordelijkheid. Dat doen we al de nodige jaren, zoals met het LEADER-programma voor de economie en leefbaarheid op het platteland. Ook met ons sociaal beleid en de Groningse krimpaanpak proberen we de inwoners in dit gebied vooruit te helpen (zie 1.7).

Het College van Gedeputeerde Staten heeft bij haar aantreden in 2015 leefbaarheid als een van de belangrijkste doelstellingen geformuleerd. Het is één van de rode draden in het collegeakkoord 'Vol Vertrouwen'. Er gebeurde al het nodige, maar we gaan nu echt een versnelling hoger. Het gebied en de mensen die daar wonen vragen daarom. Zij zien de laatste jaren ontwikkelingen op zich afkomen die hen zorgen baren. Met elkaar komen we daarom in actie. Gemeenten en anderen doen uiteraard al heel veel op dit gebied, maar ook de provincie kan en wil meer doen. Samen staan we sterker.

De provincie zet de komende jaren een bedrag van 47 miljoen euro in wat een steun in de rug kan betekenen voor initiatieven in onze provincie. Het bedrag is verdeeld over subsidies (22 miljoen euro) en fondsen/'aanjaaggeld' (25 miljoen euro).

We kunnen hiermee een belangrijke bijdrage leveren aan de leefbaarheid in het besef dat we hiermee niet alle problemen in de provincie oplossen. Deze middelen worden voor de hele provincie ingezet (niet alleen voor krimp- en bevinggebieden). Wat daarbij komt kijken en hoe de provincie daarbij te werk wil gaan wordt in dit eerste hoofdstuk van het Uitvoeringsprogramma nader toegelicht.

**1.2 De opzet voor het programma: de basis voor de komende tijd**

De basis voor het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid is gelegd in het voorstel van het College van Gedeputeerde Staten, dat eind 2015 is aangeboden aan Provinciale Staten. Hierin staat ons doel omschreven: we zetten ons in voor een vitale provincie waarin mensen zelf de mogelijkheid hebben om te kiezen voor wat zij belangrijk vinden in hun directe woon-, werk- en leefomgeving. De provincie ondersteunt hierbij initiatieven waarbij mensen het heft in eigen hand nemen om tot verbetering van de leefomgeving te komen.

Het is duidelijk dat we in Groningen met ontwikkelingen te maken hebben die mensen dagelijks en ingrijpend raken, waaronder bevolkingsdaling en aardbevingen. De gevolgen zijn divers: voorzieningen die verdwijnen, met een veranderende mobiliteitsbehoefte, zorgstructuren die veranderen, sociale verbanden die kraken. We proberen de gevolgen zo goed mogelijk op te vangen. Dat doen Groningers met elkaar: samen investeren in wat we waardevol vinden om te behouden of om verder te ontwikkelen. Begin februari 2016 hebben Provinciale Staten van Groningen hun steun gegeven aan het Leefbaarheidsprogramma. Het is daarmee een programma van ons allemaal geworden, waar iedereen de komende tijd verder aan kan bijdragen. Rond de zomer van 2016 gaat het programma van start!



**1.3 De invulling van het programma: met onze inwoners samen**

Het voorstel van het College van GS voor het Leefbaarheidsprogramma was nadrukkelijk bedoeld als voorzet. Aan de hand van de gesprekken die wij in het gebied hebben gevoerd hebben we de plannen verder uitgewerkt. Daarmee hebben we op hoofdlijnen keuzes gemaakt waar het beleid van de provincie zich in de uitvoering op richt. Het programma is echter zeker ook een kader waarbinnen nadere keuzes gemaakt worden. Zoals gezegd, wat een straat, buurt of dorp leefbaar maakt vullen onze inwoners zelf in – dat kun je als provincie niet ‘van bovenaf’ bepalen. Daarom hebben we onze inwoners gevraagd aan te geven wat dat zij belangrijk vinden voor de leefbaarheid. (Meldweek voor de Leefbaarheid 2-8 april 2016.) Statenleden zaten aan de telefoon om alles te noteren. De gesprekken leverden waardevolle inzichten op in de problemen die mensen ervaren, maar ook in wat daaraan gedaan kan worden – door henzelf en door anderen. Op 6 april is ook een werkconferentie belegd voor onze gemeenten en mensen die vanuit hun werk met leefbaarheid bezig zijn. Ook zij hebben aangegeven wat er belangrijk is bij de verdere uitwerking van het programma. Al deze opmerkingen zijn verwerkt in de manier waarop het geld uit het programma zo goed mogelijk wordt ingezet. Daarbij heeft de provincie ook haar eigen kennis en opvattingen rondom leefbaarheid ingebracht, passend bij haar rol van ‘verbinder’ en ‘aanjager’.

De uitkomst van deze gecombineerde aanpak wordt in het vervolg van deze notitie verder verduidelijkt.

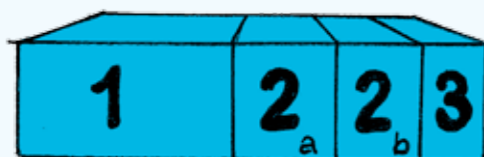
**1.4 De opbouw van het programma: subsidies en fondsen**

Het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid maakt gebruik van twee instrumenten: subsidies en fondsen. Het belangrijkste verschil: subsidies zijn bijdragen van de provincie die niet hoeven te worden terugbetaald. Bij de fondsen is dat wel het geval. Het zijn in feite leningen met gunstige voorwaarden die initiatiefnemers in staat stellen hun projecten van de grond te krijgen. Het geld betalen zij in vijf tot vijftien jaar terug. Daarmee wordt het fonds opnieuw gevuld en kunnen andere initiatieven weer ondersteund worden. Het gaat dus echt om ‘aanjaag-geld’, bedoeld om zaken in beweging te brengen. Hieronder wordt aangegeven hoe de subsidies en de fondsen de komende tijd worden ingezet.

**1.5 De subsidies: drie onderdelen**

Voor de komende vier jaar zetten wij 22 miljoen euro in voor de leefbaarheid, bovenop reeds bestaande programma's (zie 1.7). De subsidies kunnen de héle provincie ten goede komen – met een nadruk op die plaatsen waar de bevolkingsdaling en/of de problematiek het grootst is. De middelen worden ingezet om initiatieven vanuit de samenleving te ondersteunen. Wat lokaal speelt en energie heeft (en geeft), dat is leidend.

De subsidies zijn over drie onderdelen verdeeld: de gebiedsgerichte aanpak, de locatiegerichte aanpak en de bewonersinitiatieven.



De provincie heeft juist deze onderdelen gekozen omdat uit gesprekken met onze gemeenten en inwoners is gebleken dat hier de meeste zorg over bestaat. Tegelijkertijd zit hier ook veel energie op; mensen willen zich graag voor een concreet project inzetten. Zij willen trots kunnen zijn op hun dorp of buurt.

De bebouwde omgeving in onze provincie krijgt veel aandacht: vitalisering van dorpscentra, leegstaande gebouwen, verkrottende woningen. Door deze ‘fysieke’ omgeving te verbeteren en te verduurzamen gaan onze inwoners er ook sociaal en economisch op vooruit. Daar komt weer de brede invulling van het begrip ‘leefbaar’ om de hoek kijken. We wonen, werken en verblijven nu eenmaal liever in een omgeving die er verzorgd en aantrekkelijk bij staat dan in een buurt die achteruit gaat.

Op al deze drie terreinen wil de provincie verbetering mogelijk maken:

**ONDERDEEL 1: DE GEBIEDSAANPAK**

Soms is het nodig in een kern of dorp om een groter gebied in zijn geheel aan te pakken. Denk bijvoorbeeld aan een centrumgebied dat wordt aangepakt. Hier zijn vaak al meerdere partijen bij betrokken: eigenaren, ondernemers, woningcorporaties, gemeenten, bewoners. Met hen samen wil de provincie een aantal projecten selecteren die de komende tijd verder gebracht moeten worden. Hiervoor is in totaal 14 miljoen euro beschikbaar.

**ONDERDEEL 2: DE LOCATIEGERICHTE AANPAK**

Ook gebouwen kunnen invloed hebben op de leefbaarheid, zeker wanneer ze leeg staan en verkommeren. Binnen dit onderdeel onderscheiden we twee invalshoeken:

2a: voorzieningen op peil

Een bundeling van functies (‘alles onder één dak’) kan een impuls betekenen voor buurten en dorpen. Binnen dit programma wordt 3 miljoen euro ingezet om gebouwen (waaronder bijvoorbeeld cultureel erfgoed, beeldbepalende gebouwen) een nieuw leven te geven, afgestemd op de wensen van de inwoners op het gebied van onderwijs, zorg, sport en andere voorzieningen.

2b: transitiefonds particuliere woningvoorraad

Daarnaast is 2 miljoen euro beschikbaar voor de aanpak van de particuliere woningvoorraad: koopwoningen die verbeterd dan wel gesloopt moeten worden. Hier is de afgelopen tijd al de nodige ervaring mee opgedaan (zie [www.groningsgereedschap.nl](http://www.groningsgereedschap.nl)): plannen, experimenten en methodieken zijn succesvol uitgevoerd. Het is nu tijd om op nog meer plekken het proces op gang te brengen.

**ONDERDEEL 3: DE BEWONERSINITIATIEVEN**

Onze inwoners hebben zelf allerlei idee en om hun omgeving leefbaar te maken en te houden. Mensen kunnen met de steun van de provincie in de rug zelf het heft in handen nemen. Voor de ondersteuning van deze initiatieven is 2 miljoen euro beschikbaar.

De drie onderdelen worden in het vervolg van dit Uitvoeringsprogramma nader uitgewerkt.

**1.6 De fondsen: het aanjaag-geld**

Voor een aantal specifieke onderwerpen heeft de provincie ook extra geld beschikbaar in de vorm van leningen (in totaal 25 miljoen euro). Deze leningen moeten worden terugbetaald, maar hebben wel aantrekkelijke voorwaarden. Daardoor fungeren ze als ‘aanjaag-geld’. Initiatieven die bijvoorbeeld via een bank geen lening kunnen krijgen, kunnen dat bij deze fondsen wel:

- het accommodatiefonds, met een omvang van 10 miljoen euro. Bestemd voor verbetering van sportvoorzieningen en dorpshuizen;
- het maatschappelijk investeringsfonds, 15 miljoen euro groot. Dit ondersteunt lokale initiatieven op het gebied van duurzame energie en zorg.

Deze fondsen worden nader uitwerkt en gaan in het najaar van start.

**1.7 Raakvlakken met provinciale beleidsterreinen**

De manier waarop het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid is ontwikkeld, heeft ook veel te maken met wat anderen doen en wat de provincie nu al doet op dit gebied. Het Uitvoeringsprogramma is aanvullend en richt zich op een aantal terreinen die tot nu toe niet of minder specifiek aan de orde kwamen of waar zich nieuwe problemen voordoen. Daarom is het ook goed om te weten wat er allemaal al gebeurt in de provincie, zowel binnen de opgave leefbaarheid als binnen andere beleidsvelden:

- *Sociaal beleid.* Hierin investeert de provincie bij benadering 2 miljoen euro tussen 2016 en 2019. Aandachtsgebieden zijn zorg, asielzoekers en armoede. Ook al heeft de provincie niet veel wettelijke taken meer op sociaal gebied, ook hier willen we een bijdrage leveren. Dit in samenwerking met en in aanvulling op het vele dat gemeenten al doen op dit terrein. In Groningen kijken we naar elkaar om.
- *Krimpbeleid.* De bevolking in Groningen neemt af in omvang en verandert van samenstelling (minder jongeren, meer ouderen). Dat heeft gevolgen op allerlei terreinen. De provincie voert hier al sinds 2010 actief beleid op. Via de Reserve Leefbaarheid Krimpgebieden wordt tussen 2010 en 2020 30 miljoen euro geïnvesteerd in projecten op het gebied van wonen, onderwijs, zorg, sociaaleconomische vitaliteit, kwetsbare groepen en voorzieningen. Daarnaast is specifiek geld beschikbaar voor SW-bedrijven in Oost-Groningen (waaronder rijksmiddelen) en voor Delfzijl/Winschoten/De Marne (werk, energie en leefbaarheid, 30 miljoen euro – vooral voor ingrepen in gebouwen).
- *Aardbevingen.* Voor de negatieve consequenties van de gaswinning en de aardbevingen is door de Dialogetafel/Nationaal Coördinator Groningen een apart programma opgesteld voor de aardbevingsgebieden (Meerjarenprogramma NCG 'Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen'). Het Loket Leefbaarheid voor burgerinitiatieven is daarin een van de drie onderdelen, naast herstructurering en vijf regionale programma's.
- *LEADER.* Dit is een Europees subsidieprogramma, bedoeld om economie en leefbaarheid op het platteland te versterken. Tussen 2014 en 2020 zet de EU hier in Groningen 3,5 miljoen euro voor in. Provincie en gemeenten dragen beide dat bedrag ook bij. Besloten is om alle middelen te investeren in Oost-Groningen, omdat de problematiek hier groot is.
- *Energietransitie.* Dit college heeft een hoge ambitie voor het versnellen van de energietransitie. Een ambitie die past bij de energieregio, bij de noodzaak voor de transitie en de kansen die wij voor Groningen hierin zien. Concreet een vertaling op de korte en lange termijn van onze duurzame energievoorziening. Daarnaast verbinden wij ons aan de nationale doelstelling van 1,5% energiebesparing per jaar. De provincie streeft een aanvullende doelstelling na, die inhoudt dat wij inzetten op energieneutraliteit in 2035 voor zaken waar wij direct invloed op hebben. Vanuit ons Uitvoeringsprogramma kan daar, waar mogelijk, een bijdrage aan geleverd worden.
- *Cultuur, sport en toerisme.* Juist voor de vulling van de gebouwen die vanuit leefbaarheid worden herbestemd/(ver)bouwd zijn cultuur, sport en toerisme van belang. Wanneer het erfgoed beschadigd raakt, of erger nog, verdwijnt, zal dit een grote weerslag hebben op de leefbaarheid in het gebied, dus ook op het landschap en de ruimtelijke kwaliteit. Behoud, herstel en, indien noodzakelijk, herbestemming van het Groninger erfgoed is dan ook noodzakelijk om de leefbaarheid, de ruimtelijke en sociale structuren van de provincie Groningen te behouden en te versterken. Binnen ons Uitvoeringsprogramma kan een combinatie gemaakt worden met enerzijds het nieuwe cultuurbudget (vanaf 2017) en anderzijds onderdeel 2a locatiegerichte aanpak ten behoeve van aard- en nagelvaste investeringen in cultuurpanden. Ook bewonersinitiatieven kunnen zowel uit onderdeel 3 bewonersinitiatieven vanuit het Leefbaarheidsprogramma als uit het Cultuurprogramma worden ondersteund. Ook sportverenigingen (en dus vrijwilligers) en –gebouwen hebben een functie als het gaat om de leefbaarheid in een dorp. In onderdeel 2a locatiegerichte aanpak gaat het dan ook over het combineren van voorzieningen, waaronder sportvoorzieningen. Hier zit bovendien ook een link naar het accommodatiefonds. Ook toerisme draagt bij aan de leefbaarheid en het voorzieningenniveau in het landelijk gebied. Wij zien hier goede mogelijkheden binnen onderdeel 3 bewonersinitiatieven.

- *Mobiliteit en bereikbaarheid.* Het provinciaal beleid richt zich op vlot, veilig en duurzaam verplaatsen van mensen en goederen van de ene naar de andere plek. Een goede bereikbaarheid van steden en dorpen is van belang voor de leefbaarheid en verdere ontwikkeling van onze provincie. Uit de Meldweek is ons ook gebleken dat dit thema onder de inwoners erg leeft. Waar mogelijk kan een slimme koppeling met het Uitvoeringsprogramma gemaakt worden.
- *Economie en werkgelegenheid.* Deze opgave verlangt een sector overstijgende benadering en is alleen succesvol als proactief de samenwerking met de partners in het gebied wordt gezocht en tot stand komt. Hierin zit een raakvlak met leefbaarheid en in het Uitvoeringsprogramma maken we waar mogelijk slimme koppelingen.

Kortom: het motto van de provincie is en blijft: afstemming en samenwerking daar waar programma's elkaar raken, versterken en aanvullen.

**1.8 De aanpak: hoe nu verder?**

De 47 miljoen euro die de provincie Groningen ter beschikking stelt in de komende jaren moet zorgvuldig verdeeld worden. Met zo min mogelijk regels, criteria en drempels – maar ook wel zo dat voor iedereen duidelijk is waarom bepaalde projecten wel geld krijgen en andere niet (of minder).

Voor de selectie van de projecten heeft de provincie Groningen criteria opgesteld, die eveneens in het vervolg aan bod komen. Aanvragen die binnenkomen voor subsidies en/of leningen worden daaraan getoetst. Daarnaast werkt de provincie met haar Algemene subsidieverordening, die ook voor het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid van toepassing is. Het team van het Uitvoeringsprogramma staat aanvragers graag te woord en helpt bij het zo goed mogelijk indienen van hun verzoek.

**1.9 Leeswijzer: de opbouw van het Uitvoeringsprogramma**

Dit Uitvoeringsprogramma bestaat uit vier hoofdstukken. In hoofdstuk twee behandelen we de verschillende regelingen. Daarbij wordt onder meer aangegeven voor wie de regelingen bedoeld zijn en welke criteria hiervoor gelden. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 beschreven hoe de resultaten van het programma worden bijgehouden (monitoring en evaluatie). We sluiten af met enkele opmerkingen over de communicatie (hoofdstuk 4).

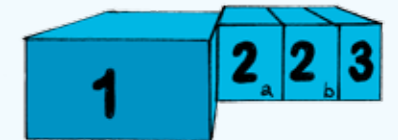
HOOFDSTUK 2

# De onderdelen van het programma



In dit hoofdstuk beschrijven we de onderdelen van het programma, die hierna zijn vertaald in een aantal regelingen: de subsidieregeling voor de gebieds- en locatiegerichte aanpak, het transitiefonds voor de particuliere woningvoorraad en de subsidieregeling voor bewonersinitiatieven. In totaal is hiervoor 22 miljoen euro beschikbaar, waarbinnen ook 1 miljoen aan uitvoeringskosten is opgenomen. In dit programma is een aantal, reeds gecommitteerde, projecten ondergebracht dat vanuit onder andere het programma ISV wordt uitgevoerd. Deze projecten vallen programmatisch onder de gebiedsgerichte en locatiegerichte aanpak.

## Onderdeel I Gebiedsgerichte aanpak



### Doel van de regeling

Voor de leefbaarheid is het van groot belang dat mensen elkaar ontmoeten, dat zij samen dingen kunnen doen. Niet alleen de activiteiten zelf, maar ook de plekken waar deze plaatsvinden zijn essentieel. Leegstaande, verpauperde panden en een slecht ingerichte openbare ruimte hebben een sterk negatieve invloed op de leefbaarheid. We zien een terugloop van voorzieningen en stimuleren dan ook een clustering van dat wat blijft in robuuste centra. Het gaat daarbij steeds om grote opgaven, met een aanmerkelijk publiek belang. De leefbaarheid wordt hier verbeterd door een ingreep te doen in een complex van gebouwen, zoals het herinrichten, slopen, (duurzaam) verbouwen, samenvoegen of (duurzaam) nieuwbouwen van een centrumgebied. Met de gebiedsaanpak willen wij deze opgaven ondersteunen.

### Verwacht resultaat

De gebiedsaanpak van centraal in dorpen en wijken gelegen locaties met een slechte ruimtelijke kwaliteit moet een bijdrage leveren aan het realiseren van toekomstbestendige (dorps)kernen en wijken.

### Beschikbaar bedrag en looptijd

Voorlopig is € 14 miljoen beschikbaar voor 2016 tot en met 31 december 2019. Na een jaar gaan we herijken, op basis van de aanvragen en bestedingen in de gebiedsgerichte aanpak en de locatiegerichte aanpak.

### Maximale bijdrage

Een initiatief kan bestaan uit meerdere projecten binnen één programma. De maximale bijdrage per programma bedraagt 40 % van de totale kosten, tot maximaal € 3 miljoen. Initiatieven van kleinere financiële omvang zijn niet minder kansrijk dan grotere initiatieven. Het deel van de projectkosten dat niet door de provincie wordt bekostigd, dient door tenminste twee andere partijen te worden gefinancierd.





**Subsidieplafond**

Er zijn twee momenten waarop aanvragen kunnen worden ingediend: eenmaal voor 1 oktober 2016 en eenmaal voor 1 oktober 2017.

Daarbij wordt het eerste jaar, vanaf 7 juli 2016 tot en met 31 december 2016, gewerkt met een subsidieplafond van € 8 miljoen.

**Wie mag aanvragen?**

Uitgangspunt is dat subsidieaanvragen door gemeenten worden ingediend. Daarbij wordt er vanuit gegaan dat zij zoveel mogelijk andere partijen bij het betreffende project betrekken (zie ook Subsidieplafond en maximale bijdrage). Er zijn echter ook situaties denkbaar dat een andere partij beter de aanvrager kan zijn. Dat is toegestaan, maar onder voorwaarde dat de gemeente nauw bij het project betrokken is.

**Beoordeling****CRITERIA**

Projecten/programma's moeten aan de volgende criteria voldoen:

1. Het project/programma is toekomst en/of regiobestendig.  
Het project/programma houdt rekening met de opgaven die het gevolg zijn van de veranderende samenstelling van de bevolking in een bepaald gebied (toekomstgericht).
2. Het project/programma wordt gedragen door de regionale partners en de betrokken partijen.  
Bij voorkeur wordt gewerkt aan een door de regionale partners ondertekende regionale opgave (regio-bestendig).
3. Het project/programma betreft de uitvoering, het aanpakken van een opgave of gebied in een dorp of wijk, waarmee ook op lange termijn een sterke bijdrage wordt geleverd aan de leefbaarheid.
4. Het project/programma komt voort uit of wordt onderbouwd met een integrale leefbaarheids- en ontwikkelingsvisie.
5. Het project/programma is gericht op duurzame gebiedsontwikkeling.
6. Er zijn naast de provincie tenminste twee andere partijen die meefinancieren.
7. De financiering van het project is na verlening van de subsidie sluitend of is dit op korte termijn.

**RANKING**

Bij overinschrijving gelden de volgende wegingscriteria:

1. De mate waarin sprake is van (dreiging van) een ernstige situatie van leegstand en/of verpaupering van een gebied, met een negatieve doorwerking op het betreffende dorp/de betreffende wijk/stad.
  2. De mate waarin de aanpak een oplossing biedt voor het leefbaarheidsprobleem.
  3. De mate waarin de aanpak betrekking heeft op de transformatie van bestaand bebouwd gebied/ openbare ruimte door een gebiedsontwikkeling. Hierbij wordt ook gelet op de mate waarin sprake is van maatregelen op het gebied van energiebesparing/opwekking van schone energie, gebruik van duurzame bouwmaterialen, hergebruik van materiaal van de te slopen gebouwen en hergebruik van cultureel erfgoed.
  4. De mate waarin meerdere partijen samenwerken in het project/programma.
  5. De mate waarin (meerdere) partijen het project/programma voorzien van cofinanciering.
- Alleen de hoogst scorende projecten/programma's komen in aanmerking voor subsidie.

**Wanneer past een aanvraag niet**

Subsidies zullen worden geweigerd als:

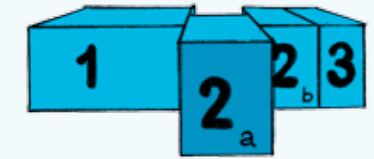
- De aanvraag niet voldoet aan bovengenoemde criteria.
- De aanvraag betrekking heeft op vergoeding van exploitatie- en kapitaalslasten.
- De aanvraag betrekking heeft op regulier onderhoud van accommodaties.
- De aanvraag betrekking heeft op een project dat reeds in uitvoering is genomen.
- Het subsidieplafond is bereikt.
- De aanvraag niet in overeenstemming is met Europese staatssteunregels omdat:
  - a. de subsidie, naar het oordeel van Gedeputeerde Staten een steunmaatregel vormt in de zin van artikel 107, eerste lid, van het VWEU, die onverenigbaar is met de gemeenschappelijke markt.
  - b. ten aanzien van de subsidieaanvrager een uitstaand bevel tot terugvordering bestaat volgend op een eerdere beschikking van de Europese Commissie, waarin de steun onrechtmatig en onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt is verklaard.

**Besluitvorming**

De aanvragen worden door een provinciale ambtelijke commissie beoordeeld. Deze adviescommissie wordt zo breed mogelijk samengesteld. Op basis van de adviezen van deze commissie neemt het College van Gedeputeerde Staten haar besluiten.

**Hoe en waar aanvragen?**

Aanvragen worden bij voorkeur digitaal ingediend, met een aanvraagformulier dat beschikbaar is gesteld op [www.provinciegroningen.nl](http://www.provinciegroningen.nl). Voorafgaande aan indiening is overleg met de provincie wenselijk.



## Onderdeel 2 Locatiegerichte aanpak

### 2a Voorzieningen op peil

#### Doel van de regeling

Het doel van de locatiegerichte aanpak is om op integrale wijze een bijdrage te leveren aan het in stand houden en verbeteren van het voorzieningenniveau in onze provincie. Daar waar voorzieningen ontbreken, dreigen te verschromelen of te verdwijnen willen wij initiatieven ondersteunen die meerdere voorzieningen en functies (onder één dak) weten te combineren. Ook een enkelvoudige invulling van een pand is mogelijk als die de sociale structuur van het dorp kan versterken.

De provincie Groningen heeft te maken met bevolkingsdaling, ontgroening en vergrijzing. Minder inwoners, minder jongeren en veel meer ouderen is een ontwikkeling die negatieve gevolgen heeft voor het voorzieningenniveau en de leefbaarheid in onze provincie. Zonder ingrijpen nemen de mogelijkheden om te participeren in de samenleving af. Wij investeren daarom in de vitaliteit en leefbaarheid in buurten, wijken, dorpen en kernen in onze provincie. Met de locatiegerichte aanpak willen we belangrijke voorzieningen in de krimpgebieden en daarbuiten versterken en behouden. Voorzieningen en functies combineren of het faciliteren van samenwerkingsverbanden (onder één dak) - waar mogelijk en wenselijk - is voor ons hierbij het uitgangspunt.

Door functies onder te brengen in één gebouw wordt efficiënt gebruik gemaakt van (schaarse) ruimte en middelen. In combinatie met duurzaam bouwen, waarin geïnvesteerd wordt in energiebesparing en lokale duurzame opwekking (zoals bijvoorbeeld postcoderoosprojecten), kan dit een reden zijn dat voorzieningen in stand blijven, of dat er zelfs nieuwe voorzieningen bijkomen. Bovendien zien wij hier goede mogelijkheden voor duurzaam hergebruik van ons cultureel erfgoed. Dit kan zowel gaan om monumenten als beeldbepalende panden. Waar deze combinaties gemaakt kunnen worden past dat goed in ons beleid en een integrale aanpak van de verschillende vraagstukken. Tevens vinden wij het van belang dat er niet alleen gekeken wordt naar het fysieke gebouw, maar ook naar een zo breed mogelijk gebruik ervan.

Met de locatiegerichte aanpak leveren wij tevens een bijdrage aan de vitaliteit in buurten en wijken. Het waarborgen van ontmoeting, gezelligheid en sociale cohesie is voor jong en oud in de provincie Groningen een belangrijk punt voor de toekomst. Door te schuiven met functies en voorzieningen en de panden te behouden die volgens de inwoners waardevol zijn, wordt niet alleen de ruimtelijke kwaliteit gewaarborgd, maar wordt tevens een toekomstbestendige situatie gecreëerd. Denk aan het combineren van voorzieningen zoals wonen, welzijn, zorg, cultuur, recreatie, onderwijs en sport.



Ook commerciële functies zoals 'zakelijke dienstverlening' kleine MKB/bedrijvigheid en Retail tellen mee voor de toekenning van een financiële bijdrage, mits deze functie een aantoonbare (financiële) bijdrage levert aan de instandhouding van de publieke functies van de voorziening waarvan het onderdeel uitmaakt.

### Verwacht resultaat

De locatiegerichte aanpak draagt bij aan de leefbaarheid in buurten, wijken, dorpen en kernen door de verschraving van het voorzieningenniveau op te vangen en de ruimtelijke kwaliteit en de sociale cohesie te bevorderen. Dit wordt gestimuleerd door de bundeling van voorzieningen met verschillende functies en de duurzame herbestemming van maatschappelijk en cultureel erfgoed.

### Beschikbaar bedrag en looptijd

Voorlopig is € 3 miljoen beschikbaar voor de periode 2016 tot en met 31 december 2019.

Na een jaar gaan we herijken op basis van de aanvragen en bestedingen in de gebiedsgerichte aanpak en de locatiegerichte aanpak.

### Maximale bijdrage

De hoogte van een eenmalige subsidie voor een project dat betrekking heeft op een bouwkundige investering c.q. voorziening bedraagt maximaal 40% van de investering, tot een maximum van € 500.000 per project.

### Subsidieplafond

Er zijn zes momenten waarop aanvragen kunnen worden ingediend, steeds voor 1 oktober en 1 april. Per ronde is € 500.000 beschikbaar. De eerste ronde sluit op 1 oktober 2016.

### Wie mag aanvragen?

Rechtspersonen zonder winstoogmerk, zoals stichtingen, verenigingen en coöperaties kunnen een aanvraag indienen. Verder kunnen ook gemeenten een subsidieaanvraag indienen.

### Beoordeling

#### CRITERIA

Projecten moeten aan de volgende criteria voldoen:

1. Het project is toekomst- en/of regiobestendig. Het project houdt rekening met de opgaven die het gevolg zijn van de veranderende samenstelling van de bevolking in een bepaald gebied (toekomstgericht).
2. Er moet aantoonbaar draagvlak zijn vanuit de bevolking.
3. Het project heeft een aantoonbaar verdienmodel.
4. Het project draagt op langere termijn bij aan de leefbaarheid in de buurt, wijk, dorp of kern waarin het wordt gerealiseerd.
5. Voordat met de uitvoering van het project begonnen wordt dient er voor een kalenderjaar een samenwerkingsovereenkomst of convenant tussen de gebruikersgroepen te zijn gesloten over het beheer, de planning van activiteiten en het gebruik van ruimtes.
6. De financiering van het project is na verlening van de subsidie sluitend of is dit op korte termijn.

### RANKING

Bij overinschrijving gelden de volgende wegingscriteria:

1. De mate waarin sprake is van (dreiging van) een ernstige situatie van leegstand en/of verpaupering van een gebied, met een negatieve doorwerking op het betreffende dorp/de betreffende wijk/stad.
2. De mate waarin de aanpak een oplossing biedt voor het leefbaarheidsprobleem.
3. De mate waarin het project bijdraagt aan een toekomstbestendig voorzieningenniveau. Hierbij wordt ook gelet op de mate waarin sprake is van maatregelen op het gebied van energiebesparing en -opwekking, duurzame materialen, hergebruik van materialen van de te slopen gebouwen en hergebruik van cultureel erfgoed.
4. De mate waarin meerdere partijen samenwerken in het project.
5. De mate waarin (meerdere) partijen het project/programma voorzien van cofinanciering.

### Wanneer past een aanvraag niet

Subsidies zullen worden geweigerd als:

- De aanvraag niet voldoet aan bovengenoemde criteria.
- De aanvraag betrekking heeft op vergoeding van exploitatie- en kapitaalslasten.
- De aanvraag betrekking heeft op regulier onderhoud van accommodaties.
- De aanvraag betrekking heeft op een project dat reeds in uitvoering is genomen.
- Het subsidieplafond is bereikt.
- De aanvraag is niet in overeenstemming met Europese staatssteunregels omdat:
  - a. de subsidie, naar het oordeel van Gedeputeerde Staten een steunmaatregel vormt in de zin van artikel 107, eerste lid, van het VWEU, die onverenigbaar is met de gemeenschappelijke markt.
  - b. ten aanzien van de subsidieaanvrager een uitstaand bevel tot terugvordering bestaat volgend op een eerdere beschikking van de Europese Commissie, waarin de steun onrechtmatig en onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt is verklaard.

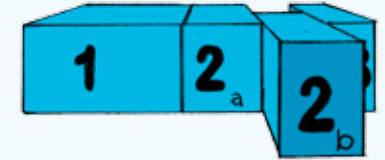
### Besluitvorming

De aanvragen worden door een provinciale ambtelijke commissie beoordeeld. Deze adviescommissie wordt zo breed mogelijk samengesteld. Op basis van de adviezen van deze commissie neemt het College van Gedeputeerde Staten haar besluiten.

### Hoe en waar aanvragen?

Aanvragen worden bij voorkeur digitaal ingediend, met een aanvraagformulier dat beschikbaar is gesteld op [www.provinciegroningen.nl](http://www.provinciegroningen.nl). Voorafgaande aan indiening is overleg met de provincie wenselijk.

## 2b Transitiefonds Particuliere Woningvoorraad



### Doel van de regeling

Het Transitiefonds Particuliere Woningvoorraad wordt ingezet ter bevordering van een duurzame en toekomstbestendige woningvoorraad.

Leegstand en onderhoudsachterstand van de particuliere woningvoorraad hebben grote gevolgen voor de leefbaarheid en de waardeontwikkeling van de overige (particuliere) woningen. In 2014 en 2015 zijn in de krimpregio's diverse experimenten uitgevoerd die een breed scala aan instrumenten<sup>1)</sup> hebben opgeleverd die kunnen worden toegepast om de problemen rond de particuliere woningvoorraad aan te pakken.

Met onze coalitiepartners<sup>2)</sup> (waaronder gemeenten, corporaties en banken) willen wij een transitiefonds opzetten voor de cofinanciering van ingrepen op het gebied van krimpsloop & woningonttrekking, rotte kiezen & herverkaveling en woningverbetering. Dit omdat de financiële ruimte van particulieren onvoldoende is om de problematiek op te lossen.

Het transitiefonds is bedoeld om aanvullend op bestaande fondsen en regelingen ingrepen in de particuliere woningvoorraad een extra zet te geven. Daarbij is het uitgangspunt dat deze ingrepen problemen van leegstand en verpaupering oplossen en waarde toevoegen aan een gebied. Het kan naast woningen gaan om winkel- en bedrijfspanden (in lintbebouwing), het gaat dan om panden waarin de woon-, winkel- of bedrijfsfunctie gecombineerd is en maatschappelijk vastgoed en/of panden met een cultuurhistorische betekenis.

### Dit onderdeel bestaat uit twee delen:

1. Voor cofinanciering van sloop/onttrekking van woningen (een verlieslatende activiteit) wordt een subsidieregeling ingericht.
2. Voor investeringen in woningverbetering kan onder voorwaarden een revolverende lening worden verstrekt.

### Verwacht resultaat

De verwachting is dat door de instelling van het transitiefonds een beweging in de aanpak van de problematiek van de particuliere woningvoorraad in gang gezet wordt. In de praktijk betekent dit het mogelijk maken van sloop/onttrekking van een aantal boventallige woningen en herverkaveling en daarnaast van woningverbetering. Door afstemming met andere financieringsmogelijkheden wordt bovendien de samenwerking tussen de verschillende betrokken organisaties versterkt.

### Beschikbaar bedrag en looptijd

In totaal is tot en met 31 december 2019 vanuit het leefbaarheidsprogramma voor het transitiefonds € 2 miljoen beschikbaar, waarbij voorlopig wordt uitgegaan van een bedrag van € 1 miljoen voor het subsidieel en € 1 miljoen voor het verstrekken van leningen. De bijdrage van de provincie wordt gezien als de start van het fonds. Er vindt nog overleg plaats over aanvullende financiering van andere partners en verbreding van het fonds. De komende periode wordt met de coalitiepartners (en overige gemeenten) gesproken over de verdere vulling en verbreding van het fonds. Na één jaar wordt geëvalueerd.

1) Provincie Groningen, Gronings Gereedschap, Experimentenjaar 2014. Particuliere Woningvoorraad in Groningse krimpregio's. [www.groningsgereedschap.nl](http://www.groningsgereedschap.nl)

2) Coalitie Particuliere Woningvoorraad in opbouw: NVM, Bouwend Nederland Noord, Rabobanken, Groningse woningcorporaties, BNG, Kadaster, SVn, ministeries van BZK en I&M, stuurgroepen RWLP's, provincie Groningen.



## Regelingen

In samenspraak met de coalitiepartners (en overige gemeenten) zijn de voorwaarden voor de subsidieregeling particuliere woningvoorraad uitgewerkt en wordt de werkwijze van het revolverend transitiefonds nader bepaald. Hierbij is ook gekeken naar de specifieke situatie van de aardbevingsgemeenten en de regelingen van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG).

## Wat zijn de criteria?

Om gebruik te kunnen maken van de subsidieregeling en/of het revolverende fonds particuliere woningvoorraad gelden de volgende criteria:

- Het project past binnen de woonvisie van de gemeente en (indien aanwezig) het regionale Woon- en Leefbaarheidsplan.
- De eigenaar is betrokken bij het projectplan en ondersteunt de aanvraag.
- De financiële toets van de eigenaar toont de noodzaak tot ingrijpen van buitenaf.
- De staat van het pand maakt duidelijk dat verbeteren of sloop nodig is. Indien van toepassing worden meerdere sprongen in het energielabel gemaakt.
- Aanschrijven en handhavingsbeleid werkt en is hier toegepast (er is minimaal afgewogen in hoeverre aanschrijven en handhaven effectief is).
- Een investerings- of subsidievoorstel geeft inzicht in de casus, de financiële dekking van ingrepen en het ontbrekende budget en geeft aan welk deel met subsidie en/of welk deel met een lening gedekt kan worden.
- Er wordt gebruik gemaakt van reeds ontwikkelde instrumenten voor de aanpak van de particuliere woningvoorraad (onder andere beschreven in het *Gronings Gereedschap*).
- Om voor subsidie (maximaal € 100.000) in aanmerking te komen is deelname van de betreffende gemeente aan de regeling en 50% cofinanciering van de gemeente vereist.

## Subsidieregeling aanpak particuliere woningvoorraad:

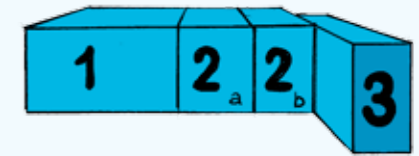
### voor onttrekking/sloop van woningen

- Aanvragers:* gemeenten, bewonersgroepen (rechtspersonen zoals stichtingen/verenigingen).
- Periode:* start zomer 2016 t/m 2019 (tot uitputting financiële middelen).
- Werkwijze:* Twee beoordelingsrondes per jaar; aanvragen indienen voor 1 april en 1 oktober.
- Beoordeling:* de aanvraag wordt getoetst aan de voorwaarden door een adviescommissie die advies uitbrengt aan het beslisteam. De adviescommissie kan bewonersorganisaties, met een projectplan, ondersteuning aanbieden en geeft advies bij een afwijzing van een project- of startaanvraag.  
Het adviesteam bestaat uit drie deskundigen (aandachtsgebieden financiën, woningmarkt, krimp) en een voorzitter zonder stemrecht. Het adviesteam en aanvragers kunnen de hulp inroepen van een expertpool voor advies en ondersteuning van de Coalitie Particuliere Woningvoorraad.
- Besluitvorming:* in het beslisteam zijn alle aan de regeling bijdragende leden vertegenwoordigd. Het beslisteam besluit over de aanvragen en beschikt.

## Revolverend fonds particuliere woningvoorraad:

### voor verbetering, verduurzaming en levensloopbestendig maken van particuliere woningen en voor financiële hulpmiddelen zoals restschuld en maatwerkoplossingen (voor schrijnende gevallen)

- Aanvragers:* particulieren (al dan niet georganiseerd in bewonersgroepen).
- Periode:* start zomer 2016 t/m 2019 (tot uitputting financiële middelen).
- Werkwijze:* het fondsbeheer wordt ondergebracht bij het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn): doorlopend beoordeling en verstrekking leningen tot maximaal € 25.000 per woning (tot uitputting fonds). Het revolverende fonds is inzetbaar aanvullend op reeds beschikbare producten van het SVn en andere bestaande regelingen.
- Beoordeling:* aanvraag voor lening wordt getoetst aan de criteria door het adviesteam en mede op basis van de financiële draagkrachtoets door de SVn wordt een advies uitgebracht aan de beslisteam.
- Besluitvorming:* door beslisteam en SVn.



### Onderdeel 3 Bewonersinitiatieven

#### Doel van de regeling

Stimuleren en ondersteunen van kleinschalige initiatieven die de woon- en leefomgeving beter, mooier en leuker maken.

Met de regeling stimuleren en ondersteunen wij kleinschalige, lokale initiatieven op het gebied van leefbaarheid in de breedste zin. We zijn van mening dat initiatieven die vanuit de inwoners zelf komen, bijdragen aan de levendigheid en daarmee aan de leefbaarheid van de dorpen en wijken.

#### Verwacht resultaat

Met de kleinschalige initiatieven die de woon- en leefomgeving beter, mooier en leuker maken leveren we een positieve bijdrage aan de leefbaarheid in de provincie Groningen.

#### Beschikbaar bedrag en looptijd

In totaal is € 2 miljoen beschikbaar voor de periode 7 juli 2016 tot en met 31 december 2019.

#### Maximale bijdrage

De maximale bijdrage is € 10.000 per project. Aanvragen kunnen het gehele jaar door worden ingediend. Maandelijks worden de aanvragen beoordeeld. Op de website ([www.provinciegroningen.nl](http://www.provinciegroningen.nl)) wordt een overzicht van uiterste inleverdata gepubliceerd.

#### Subsidieplafond

Jaarlijks wordt een subsidieplafond gehanteerd:

€ 250.000	7 juli tot en met 31 december 2016
€ 583.333*	1 januari tot en met 31 december 2017
€ 583.333*	1 januari tot en met 31 december 2018
€ 583.333*	1 januari tot en met 31 december 2019

\* De hoogte van de plafonds in 2017 t/m 2019 hangt af van de bestedingen in het voorgaande jaar. Eventuele onbenutte middelen worden overgeboekt naar het krediet van het daaropvolgende jaar, waar het plafond dan logischerwijs hoger wordt.

#### Wie mag aanvragen?

De regeling is bedoeld voor (groepen) inwoners van de provincie Groningen. Dit hoeft niet per se een rechtspersoon te zijn (in de zin van een stichting of vereniging) als maar duidelijk is dat het initiatief een redelijk aantoonbaar draagvlak heeft onder de inwoners van het dorp/de wijk. Gemeenten kunnen géén beroep doen op de regeling, evenmin als organisaties met een winstoogmerk.

#### Beoordeling

1. Het project levert een positieve bijdrage aan de leefbaarheid. Uit het voorstel moet blijken dat het project een duurzaam karakter heeft: wat is het effect op de lange termijn bijvoorbeeld voor energiebesparing/opwekking danwel voor het versterken van sociale verbanden/structuren in dorpen/wijken.
2. Er is een redelijk aantoonbaar draagvlak onder bewoners/belanghebbenden.
3. Het project draagt bij aan versterking van de samenwerking tussen verschillende organisaties in het dorp en/of met buurdorpen.
4. Projecten mogen niet in strijd zijn met (lokale) ruimtelijke plannen (bv woonvisie, bestemmingsplan) en vergunningen (omgevingsverordeningen).
5. De initiatiefnemers steken zelf de handen uit de mouwen om het project te realiseren: deze zelfwerkzaamheid is zichtbaar in het voorstel.



Let op:

- Er wordt géén bijdrage verleend in de exploitatie, voor afbetaling van schulden en regulier onderhoud.
- Structurele personele kosten komen niet in aanmerking voor subsidie. Eénmalige en kortdurende kosten noodzakelijk voor het project zijn bespreekbaar, mits dit bijdraagt aan de sociale vitaliteit in een dorp/wijk.
- Grote restauraties aan gebouwen vallen buiten deze regeling. Kleine projecten, waarbij sprake is van groot draagvlak en veel zelfwerkzaamheid, zijn bespreekbaar.
- Evenementen kunnen een maximale bijdrage krijgen van 25% van de totale begroting en krijgen éénmalig een bijdrage.
- De uitvoering van een project kan meerdere jaren betreffen, maximale bijdrage is € 10.000.
- De maximale bijdrage voor materialen is 50%. Na een half jaar wordt bekeken of het vergoeden van materialen wenselijk blijft.

### Besluitvorming

Het advies vanuit de regio's is de basis voor besluitvorming.

De aanvragen worden ingediend bij de provincie. De aanvragen worden ter advisering en afstemming voorgelegd aan bestaande expertgroepen/structuren in de verschillende gebieden:

- Oost-Groningen: LEADER Actiegroep Oost-Groningen.
- Westerkwartier: Coöperatie Westerkwartier.
- Aardbevingsgebied negen gemeenten: Loket Leefbaarheid.
- Gebieden zonder bestaande expertgroep/structuur: provinciale ambtelijke commissie.

Iedere adviesgroep maakt gebruik van dezelfde criteria (zie boven).

### Hoe en waar aanvragen?

Aanvragen worden bij voorkeur digitaal ingediend, met een aanvraagformulier dat beschikbaar is gesteld op [www.provinciegroningen.nl](http://www.provinciegroningen.nl). Fysiek, dus per post indienen blijft ook een mogelijkheid.

## HOOFDSTUK 3

# Monitoring en evaluatie

### 3.1 Inleiding

Het opstellen van een programma met extra investeringen in de leefbaarheid is één, het boeken van resultaten is twee, het bijhouden daarvan is drie. In dit hoofdstuk gaan we kort op dat laatste aspect in. Met de 'monitoring' en tussentijdse evaluatie kunnen we zien hoe het programma werkt en of de doelstellingen worden gehaald. Mocht dat nodig zijn, dan kan er tijdens de looptijd van het programma nog (jaarlijks) worden bijgestuurd. Uiteraard dient de monitoring en evaluatie ook om Provinciale Staten van de voortgang van het Uitvoeringsprogramma op de hoogte te houden.

### 3.2 Aanpak

De monitoring gaat inzicht bieden in de mate van leefbaarheid in Groningen. De gegevens in de monitor zullen helder maken welke leefbaarheidsvraagstukken spelen in de provincie Groningen. Waar mogelijk worden ook gegevens op het niveau van wijken of dorpen gepresenteerd. Ieder jaar worden zoveel mogelijk gegevens geactualiseerd. Op die manier is het mogelijk om ontwikkelingen in de leefbaarheid te volgen in de tijd.

Leefbaarheid is een breed begrip en valt uiteen in vele facetten. We kiezen er daarom voor om niet één totaalscore voor leefbaarheid vast te stellen, maar de volgende onderwerpen aan bod te laten komen:

- Ontwikkeling van de bevolking en prognoses.
- Lokale binding.
- Wonen en woonomgeving.
- Bereikbaarheid van voorzieningen.
- Veiligheid en veiligheidsbeleving.
- Werk en inkomen.
- Leefbaarheid in relatie tot de aardbevingen en gaswinningproblematiek.

Deze (cijfermatige) gegevens vormen gezamenlijk de veronderstelde leefbaarheid. Daarnaast brengen we ook de ervaren leefbaarheid in beeld. Het gaat dan om hoe de inwoners van de provincie Groningen zelf de leefbaarheid in hun dorp, buurt of gemeente ervaren.

We gaan een expertgroep instellen die gaat onderzoeken hoe de effecten van het leefbaarheidsprogramma het beste gemeten kunnen worden. Wat we in elk geval jaarlijks zullen gaan meten is:

- De graad van leegstand.
- Het aantal toekomstbestendige gebouwen.
- Aantallen ontplooidde projecten per onderdeel.
- De ervaren waardering van de leefbaarheid.

Hierbij kijken we nadrukkelijk naar de meetinstrumenten en indicatoren die reeds ontwikkeld zijn voor de leefbaarheidsmonitor van de provincie Drenthe.

De monitoring en evaluatie maken dus standaard deel uit van ons Uitvoeringsprogramma. Hoe verloopt het programma, wie worden ermee bereikt, worden de doelstellingen gerealiseerd? Om daar jaarlijks iets zinvols over te kunnen zeggen, worden de eisen die monitoring en evaluatie stellen vanaf het begin meege-nomen. Ze worden verwerkt in de vormgeving van het programma, zodat tijdens de uitvoering adequaat gemeten kan worden. De provincie Groningen werkt daarbij met 'indicatoren', waar een bepaalde waarde aan wordt gehangen. Soms worden deze indicatoren van buitenaf aangereikt, zoals bijvoorbeeld bij de Europese LEADER-programma's gebeurt. Dan schrijft de subsidieverstrekker voor wat er gemeten moet worden. In andere gevallen, wanneer de provincie bijvoorbeeld zelf programma's ontwikkelt, kunnen wij zelf bepalen hoe de effecten in beeld worden gebracht.

De uitkomsten van de monitoring en evaluatie worden in eerste instantie 'intern' door de provincie gebruikt, voor de aansturing van het programma. Ze worden echter ook extern bekend gemaakt, om aan onze partners te laten zien hoe het programma verloopt. Zoals in juni 2015 aan Provinciale Staten is toegezegd wordt de Leefbaarheidsmonitor voor onze provincie uitgevoerd en worden de resultaten hiervan via de provinciale website ontsloten.

## HOOFDSTUK 4

# Communicatie

### 4.1 Inleiding

In de aanloop naar de start van het programma (zomer 2016) is een communicatieplan opgesteld, met daarin een uitwerking naar specifieke doelgroepen, middelen en acties. Dit plan is in te zien op de website van de provincie.

### 4.2 Doelstellingen

In het communicatieplan wordt beschreven hoe:

- het programma (en de mogelijkheden ervan) zo goed mogelijk bekend wordt gemaakt bij mogelijke belanghebbenden;
- initiatiefnemers zorgvuldig begeleid en geïnformeerd worden over alle aspecten van een subsidieaanvraag;
- de resultaten van het programma bij een breed publiek bekendgemaakt worden.

Door vanaf de start van het programma hier veel ruchtbaarheid aan te geven en successen te delen gaat het echt leven, binnen de provincie en wellicht zelfs ook daarbuiten. We laten ermee zien hoe leefbaarheid door de bewoners zelf wordt ingevuld, op zijn Gronings en passend bij de manier waarop de provincie Groningen haar rol ziet in de samenleving (en deze concreet invulling geeft).

### 4.3 Doelgroepen

Naast de doelgroepen binnen de provincie zelf (GS, PS, medewerkers) is de communicatie vooral ook extern gericht. Belangrijke doelgroepen zijn:

- (potentiële) initiatiefnemers;
- gemeenten, lokale maatschappelijke organisaties;
- bewoners;
- pers.

### 4.4 Middelen en media

De provincie beschikt over eigen media die goed kunnen worden ingezet om 'reclame' voor het programma te maken. Denk aan de provinciale website en andere sociale media. Op de website is in ieder geval snel en gemakkelijk alle informatie te vinden voor initiatiefnemers die overwegen een aanvraag voor subsidie en/of lening in te dienen.

Daarnaast kan overwogen specifieke programma-middelen in te zetten, zoals (digitale) nieuwsbrieven en dergelijke.



**COLOFON**

**UITGAVE:**

Provincie Groningen

**DRUK EN TECHNISCHE UITVOERING:**

Grafisch Centrum Provincie Groningen

**REDACTIE:**

Team Leefbaarheid Ism Kees De Graaf/Studio Platz

**FOTOGRAFIE:**

Alex Wiersma, Harm Wessels, Duncan Wijting/Sogk

**OPLAGE:**

250 Stuks

